

Správa o činnosti

Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády Slovenskej republiky,

za obdobie od 1. 9. 2002 do 8. apríla 2005

Úvod

Akreditačná komisia predkladá vláde SR správu o činnosti Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády Slovenskej republiky. Správa podľa článku 1 bodu 5 Štatútu Akreditačnej komisie obsahuje:

- 1. informáciu o plnení úloh komisie,**
- 2. základné údaje o výške finančných prostriedkov použitých na jej činnosť za hodnotené obdobie,**
- 3. odporúčania komisie na zvýšenie kvality vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl.**

Členovia Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády Slovenskej republiky (ďalej len „AK“), sú podľa § 102 ods. 1. písm. a) zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZVŠ“) do svojich funkcií vymenovaní vládou SR. Podľa ZVŠ funkčné obdobie jednej tretiny členov trvá 6 rokov, funkčné obdobie druhej tretiny členov končí po štyroch rokoch od ich vymenovania za členov AK a posledná tretina členov končí svoje členstvo v AK po dvoch rokoch. Po dovŕšení takto stanovených funkčných období ZVŠ určuje, že vláda vymenúva členov AK vždy na 6 ročné funkčné obdobie.

Činnosť AK sa riadi príslušnými ustanoveniami ZVŠ, ktoré sú ďalej rozpracované v Štatúte AK, rovnako ako činnosť pracovných skupín. Súčasná AK nadväzuje na činnosť AK, ktorá pôsobila v predchádzajúcom období podľa predošlých predpisov. Vznik a pôsobenie AK podľa zákona č. 172/1990 Zb. bolo úplne novým prvkom v systéme vysokoškolského vzdelávania na Slovensku v porovnaní so stavom pred rokom 1989. Z dnešného pohľadu však treba vyzdvihnúť ešte tú skutočnosť, že slovenská AK patrí medzi tých nie veľa akreditačných komisií v Európe, ktoré začali pôsobiť už na začiatku deväťdesiatych rokov minulého storočia. Až dnes, keď je pojem akreditácie vysokoškolského vzdelávania pevne ukotvený v súčasných európskych snaženiach, vrátane bolonského procesu, môžeme náležite oceniť význam zavedenia procesu akreditácie v SR. Pri všetkých ťažkostiach pri hľadaní vhodného miesta komisie pri zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania na Slovensku i hľadaní dostatočnej miery nezávislosti od hlavných účastníkov hodnotiacich procesov (vysoké školy, vláda, študenti, záujmové skupiny atď.), možno pozitívne vyzdvihnúť samotný fakt zhruba pätnásťročnej existencie AK ako aj naakumulované skúsenosti, ktoré môžu byť zaujímavé aj z európskeho pohľadu.

V súlade s § 81 ods. 3 a ods. 4 ZVŠ má komisia 21 členov, z toho najviac jedna tretina jej členov je z nevysokoškolských ustanovizní.

AK nemôže prakticky fungovať bez početného zboru expertov pre jednotlivé odbory. Jednou z prvých úloh AK bolo ustanoviť si tzv. stále pracovné skupiny pre jednotlivé študijné odbory, prípadne skupiny študijných odborov, ktorým predsedajú členovia AK. Ak to povaha podanej žiadosti vyžaduje, zriaďujú sa okrem nich aj ďalšie „ad hoc“ pracovné skupiny.

AK najprv prijala zásady zloženia a činnosti svojich pracovných skupín, v ktorých zdôraznila najmä princíp nezávislosti.

Túto správu o činnosti AK predkladá podľa čl. 1 ods. 5 Štatútu Akreditačnej komisie za obdobie od svojho zriadenia 1. 9. 2002 do 8. apríla 2005. Podrobnejšie informácie možno nájsť v zápisniciach zo zasadnutí komisie, ktoré sú verejné prístupné na domovskej stránke komisie www.akredkom.sk, resp. na sekretariáte komisie. V uvedenom období sa komisia stretla na 17 zasadnutiach.

1. Informácia o plnení úloh komisie

1.1 Úlohy Akreditačnej komisie

V súlade so ZVŠ § 82 ods. 2 komisia prerokúvala žiadosti

- vysokých škôl uskutočňovať študijné programy,
- nevysokoškolských inštitúcií podieľať sa na uskutočňovaní doktorandských študijných programov,
- na zriadenie, zlúčenie, rozdelenie, zmenu názvu verejnej alebo štátnej vysokej školy či jej fakulty,
- na udelenie štátneho súhlasu právnickej osobe, ktorá chce pôsobiť ako súkromná vysoká škola,
- na zmeny, resp. doplnenie sústavy študijných odborov.

1.2 Zásady činnosti Akreditačnej komisie

Cieľom zásad činností AK je predovšetkým prispieť k zvýšeniu dôveryhodnosti práce AK. Medzi zásady činnosti AK patria nezávislosť, objektívnosť, nestrannosť a profesionálnosť.

Ťažisko činnosti AK je v práci pracovných skupín. Pracovné skupiny sa navrhujú tak, aby mali vyvážené zloženie:

- z hľadiska odborov v skupine študijných odborov,
- z hľadiska zastúpenia členov pracovných skupín, ktorých časť tvoria pracovníci VŠ, časť pracovníci z prostredia mimo vysokých škôl, vrátane praxe.

Pri navrhovaní zloženia pracovnej skupiny je rozhodujúca požiadavka kvality posudzovania, ktorá zahŕňa rešpektovanie uvedených zásad (nezávislosť, objektívnosť, nestrannosť a profesionálnosť).

Členovia pracovných skupín môžu byť zo zahraničia: z praktických dôvodov (dostupnosť a jazyk) sa odporúča zameriavať sa najmä na slovensky hovoriacich/rozumejúcich odborníkov zo susediacich krajín.

Členovia mimo vysokých škôl: zvažovať podľa špecifik odborov účasť z SAV, prípadne výskumných ústavov, a z "praxe".

Členovia z "praxe": podľa špecifik študijných odborov návrhy môžu prísť z profesijnej spoločnosti, komory apod., je možné tiež navrhnúť odborníka priamo z praxe.

AK nie je zastupiteľský orgán, členovia pracovných skupín nie sú menovaní "za fakultu".

K zvýšeniu informovanosti o práci komisie prispela jej profesionálne vedená domovská stránka, obsahujúca programy a zápisnice zo zasadnutí, opisy študijných odborov, prerokované a prerokúvané žiadosti a pod.

1.3 Vytvorenie pracovných skupín

AK si vytvorila pracovné skupiny v nadväznosti na prijaté zásady. Vychádzala pri tom zo štruktúry študijných odborov a tiež z vlastnej odborovej skladby (21 členov AK spravidla nepokrýva celkom rovnomerne celé spektrum študijných odborov). Predsedami pracovných skupín sú vždy členovia AK. Viaceré pracovné skupiny majú členov zo zahraničia – vzhľadom na jazykovú bariéru sú väčšinou z Českej republiky. Celkovo má AK vo svojich pracovných skupinách okolo 400 expertov z domova aj zo zahraničia, z vysokých škôl, SAV, výskumných ústavov a z praxe. V SR neexistuje vzhľadom na svoju kapacitu porovnateľný orgán, ktorý sa venuje hodnoteniu kvality vysokoškolského vzdelávania.

1.4 Navrhnutie kritérií

Podľa § 82 ZVŠ AK sleduje, posudzuje a nezávisle hodnotí kvalitu vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl a napomáha jej zvyšovaniu. ZVŠ v § 82 ods. 8 ustanovuje, že AK pri výkone svojej pôsobnosti používa kritériá, ktoré na jej návrh a po vyjadrení orgánov reprezentácie vysokých škôl schvaľuje Ministerstvo školstva SR. To znamená, že kritériá posudzovania nie sú kritériami AK, ale v podstate štátom určenými kritériami, keďže ich schvaľuje ministerstvo. AK má významnú tvorivú úlohu pri vytváraní kritérií, keďže môžu vzniknúť len na jej návrh. AK však nemá priamy dosah na konečnú podobu kritérií. Významná je však tiež úloha samotných vysokých škôl prostredníctvom orgánov ich reprezentácie.

AK si už od svojho vzniku uvedomovala, že všetky procesy hodnotenia sa môžu začať len po schválení príslušných kritérií. Preto sa AK návrhom kritérií zaoberala od samotného začiatku a už v decembri 2002 prijala návrhy kritérií, ktoré mala zo ZVŠ urobiť:

Návrh: Kritériá používané pri posudzovaní podľa § 82 ods. 2 písm. a/ ZVŠ (študijných programov).

Návrh: Kritériá používané pri akreditácii habilitačného konania a konania na vymenúvanie profesorov.

Návrh: Kritériá používané pri návrhu na začlenenie vysokej školy.

Návrh: Kritériá používané pri akreditácii nevysokoškolskej inštitúcie podieľať sa na doktorandskom študijnom programe podľa § 82 ods. 2 písm. b/ ZVŠ.

AK súčasne prijala v súlade so ZVŠ:

- Plán komplexných akreditácii na rok 2004 a výhľadovo plán na roky 2005-2009.

Zostávalo ešte navrhnuť príslušné kritériá, podľa ktorých sa bude v rámci komplexnej akreditácie vysokej školy hodnotiť jej výskumná činnosť. Po dlhšej diskusii AK prijala v decembri 2003:

- Návrh kritérií na hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy.

V súčasnosti už existujú platné, MŠ SR schválené kritériá na posudzovanie študijných programov a kritériá používané pri akreditácii nevysokoškolskej inštitúcie podieľať sa na doktorandskom študijnom programe. Na schválenie zvyšujúcich kritérií sa čaká.

1.5 Akreditácia študijných programov

Prvou a najvýznamnejšou úlohou AK bola *akreditácia študijných programov*, s cieľom umožniť vysokým školám prijímať študentov tak, ako to ukladá ZVŠ – len na akreditované študijné programy. Kritériá akreditácie študijných programov boli schválené rozhodnutím ministra školstva dňa 31. 3. 2003 a od tohto dátumu následne mohlo začať posudzovanie študijných programov. Keďže od akademického roku 2005/2006 už nie je možné prijímať študentov na neakreditované študijné odbory, bolo potrebné v relatívne krátkom časovom úseku posúdiť veľké množstvo žiadostí. AK túto náročnú úlohu zvládla a na svojich zasadnutiach posudzovala v daných podmienkach nadpriemerný počet študijných programov (pri porovnaní napr. s prácou komisií či agentúr podobného zamerania v zahraničí v bežnom režime činnosti sú rozdiely niekedy až rádové).

Počty študijných programov, ktoré k 8.4.2005 AK posúdila alebo konanie sa zastavilo

	rektor stiahol ¹	VŠ nie je spôsobilá	VŠ je spôsobilá	podiel úspešných študijných programov
APZ Bratislava	0	0	5	100.0%
AU Banská Bystrica	0	6	9	60.0%
EU Bratislava	2	1	65	95.6%
KU Ružomberok	23	5	74	72.5%
PU Prešov	21	2	166	87.8%
SPU Nitra	10	5	98	86.7%
STU Bratislava	14	4	218	92.4%
SZU Bratislava	1	1	4	66.7%
TTU Trnava	7	5	84	87.5%
TU Košice	41	0	180	81.4%
TU Zvolen	10	5	59	79.7%
TnU AD Trenčín	7	4	17	60.7%
UCM Trnava	5	4	24	72.7%
UJS Komárno	9	1	10	50.0%
UK Bratislava	55	16	472	86.9%
UKF Nitra	74	3	150	66.1%
UMB Banská Bystrica	36	6	138	76.7%
UPJŠ Košice	2	0	97	98.0%
UVL Košice	0	0	18	100.0%
VA Liptovský Mikuláš	0	0	1	100.0%
VLA Košice	2	0	3	60.0%
VŠM Trenčín	0	0	4	100.0%
VŠMU Bratislava	1	0	77	98.7%
VŠVU Bratislava	0	0	27	100.0%
VŠZaSP Bratislava	0	0	2	100.0%
ŽU Žilina	19	3	124	84.9%
Celkom	339	71	2126	83.8%

Aj zo stručného kvantitatívneho prehľadu vyplýva, že AK získala prostredníctvom posudzovania všetkých študijných programov všetkých vysokých škôl veľmi podrobný fakticky dobre doložený obraz o tom, čo slovenské vysoké školy v súčasnosti dokážu ponúknuť v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Ďaleko viac: s ohľadom na to, že nutnou podmienkou úspešného uskutočňovania tretieho (doktorandského) stupňa štúdia a čoraz viac - v súlade s bolonským

¹ Údaj môže zahŕňať aj obmedzený počet žiadostí, u ktorých došlo k zmene spôsobu predkladania alebo evidovania (napr. u tzv. učiteľských študijných programov).

procesom - aj druhého stupňa je významná výskumná činnosť (podmienka je súčasťou kritérií, podľa ktorých AK študijné programy posudzovala), AK už v tejto etape pri posudzovaní študijných programov spoznala aj aktuálny reálny výskumný potenciál vysokých škôl v jednotlivých odboroch.

Ďalej AK posúdila 317 podaných žiadostí, týkajúcich sa iných vecí v jej kompetencii (medzi nimi aj zriadenie fakulty, zlúčenie fakúlt, štátny súhlas a pod.).

Počty žiadostí o vyjadrenie sa k návrhu na udelenie štátneho súhlasu so zriadením neštátnej vysokej školy, ktoré k 8.4.2005 AK posúdila alebo konanie sa zastavilo

Počet podaných žiadostí	Stiahnuté žiadosti	Vyjadrenie AK o štátnom súhlase	
		udelit'	neudelit'
15	4	4	7

AK považuje **výskum** na vysokých školách za prvoradú neoddeliteľnú činnosť, ktorá je základom poskytovaného vzdelávania v nejakej miere na každom stupni, vrátane prvého. AK vidí značné rozdiely v kvalite výskumu medzi rôznymi odbormi na jednotlivých vysokých školách. Toto samo osebe nie je zlé – jednoducho nemôžu byť všetci rovnakí. AK však pociťuje už len prostredníctvom podávania množstva žiadostí tlak vysokých škôl získať akreditáciu na druhom a treťom stupni aj v prípadoch, keď výskumná činnosť nie je dostatočne kvalitná. Treba tiež zdôrazniť, že kvalita výskumnej činnosti je z veľkej miery atribútom študijného odboru, v ktorom sa na príslušnej vysokej škole výskum uskutočňuje a len z menšej miery atribútom vysokej školy. Opierame sa o to, že na jednej vysokej škole sú popri veľmi dobrých odboroch s veľmi kvalitným výskumom aj iné odbory so slabými výsledkami. Je potom otázne, nakoľko autoritatívne je možné tú-ktorú vysokú školu charakterizovať s ohľadom na jej výskumnú činnosť ako celku bez toho, aby sa hodnotenie štrukturovalo v závislosti od skupín odborov alebo fakúlt.

Akreditácia je špecifickým spôsobom hodnotenia v tom, že sa posudzuje, či predmet hodnotenia (napr. študijný program) spĺňa aspoň na štandardnej úrovni požadované kritériá. Jej výsledkom je buď priznanie alebo nepriznanie spôsobilosti. Rovnakú akreditáciu získa študijný program na štandardnej úrovni ako excelentný študijný program. Porovnávanie študijných programov podľa študijných odborov na jednotlivých vysokých školách by dozaista mohlo byť veľmi poučné, od AK sa však takáto činnosť neočakáva.

Vysoké školy pristúpili k povinnosti akreditovať ponúkané študijné programy vo všeobecnosti veľmi zodpovedne. Veľa času venovali samotnej príprave žiadostí – až do tej miery, že spočiatku nebola posudzovacia kapacita AK celkom využitá a zasadnutia AK sa končievali rýchlejšie oproti plánu. Najvýraznejším úzkym hrdlom v priepustnosti AK sú však pracovné skupiny, v ktorých sa realizuje najväčšia časť vlastnej práce spojenej s posudzovaním každého študijného programu.

AK v podstate dokázala stihnúť posúdiť celé množstvo predložených žiadostí týkajúcich sa študijných programov všetkých stupňov. Singulárnym prípadom je skupina tzv. učiteľských študijných programov. Tu prebiehala v príslušnej odbornej komunite dlhotrvajúca diskusia o štruktúrnych a obsahových otázkach učiteľského štúdia bez dosiahnutia zhody, čo si vyžiadalo čas a spôsobilo oneskorenie. Až po meritórnom vyjadrení ministerstva sa proces posudzovania takýchto žiadostí spustil naplno. Bohužiaľ, práve učiteľské študijné programy majú – podobne ako v minulosti – značný podiel na celkovom počte študijných programov. AK prijala mimoriadne opatrenia, aby sa aj s týmto problémom vyrovnala.

Miera úspešnosti vysokých škôl v procese akreditácie je rôzna. Sú také VŠ, ktoré dokázali pripraviť len úspešné študijné programy. Sú však aj také, ktorým AK odporučila priznať spôsobilosť len zhruba polovici navrhnutých študijných programov (pozri tabuľku vyššie).

Vo všeobecnosti sa ukazuje, že vysoké školy navrhli veľký počet študijných programov – určite vyšší, než sa pri koncipovaní nového ZVŠ a novej sústavy študijných odborov predpokladalo, pričom motívom pre jej zavedenie bolo, okrem iného, dosiahnuť zníženie dovedty neúnosne veľkého počtu študijných programov (vtedy odborov). AK rešpektuje právo vysokých škôl ako autonómnych inštitúcií navrhovať a žiadať o posúdenie ľubovoľného počtu študijných programov. Na druhej strane AK pri posudzovaní žiadosti o akreditáciu študijných programov zistila, že na viacerých VŠ v tom istom študijnom odbore sú navrhované prakticky rovnaké študijné programy na rozličných pracoviskách (fakultách). AK nepovažuje takúto duplicitu za želateľnú. AK tiež konštatuje, že vysoké školy často navrhujú najmä v prvých dvoch stupňoch štúdia viaceré veľmi blízke študijných programov v tom istom študijnom odbore, ktoré sa odlišujú počas celého štúdia len niekoľkými predmetmi. AK je presvedčená, že uvedené skutočnosti sú často na úkor ekonomickej efektívnosti a upozorňuje, že môžu ohroziť kvalitu navrhovaných študijných programov.

1.6 Komplexná akreditácia činností vysokých škôl

Komplexnú akreditáciu činností vysokých škôl zaviedol nový ZVŠ, podľa ktorého v rámci komplexnej akreditácie AK hodnotí aj úroveň výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy a vyjadruje sa o jej začlenení podľa § 2 ods. 13 a 16. (zákon č. 528/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa ZVŠ). Považujeme za potrebné poznamenať, že AK je jediná zo zákona oprávnená vyjadriť sa právne relevantným spôsobom o začlenení vysokej školy, t.j. o tom, či by mala byť univerzitou alebo odbornou vysokou školou, a ak univerzitou, či výskumnou (rozhodnutie však musí urobiť parlament resp. vláda).

AK je pripravená uskutočňovať komplexné akreditácie. ZVŠ jej uložil povinnosť zostaviť plán komplexných akreditácií. Aj v tomto ohľade AK urobila potrebné prípravy, aby bolo možné začať proces komplexných akreditácií vysokých škôl. V decembri 2002 AK schválila návrh kritérií pre posúdenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy. Ešte predtým schválila návrh kritérií na začleňovanie začlenení podľa § 2 ods. 13 a 16. Schválila tiež plán komplexných akreditácií, v ktorom bolo navrhnuté, že prvé komplexné akreditácie sa začnú v najskoršej možnej lehote, t.j. v roku 2004. Neskôr, vychádzajúc v ústrety želaniu Slovenskej rektorskej konferencie, posunula celý plán o rok. Treba však povedať, že prakticky až po tom, ako budú tieto kritériá vydané ministerstvom, bude možné začať uskutočňovať komplexné akreditácie.

1.7 Niektoré problémy slovenského vysokého školstva

Vyššie troch tisíc podaných a prerokovaných žiadostí právnických osôb, rektorov vysokých škôl a riaditeľov nevysokoškolských inštitúcií umožňuje sformulovať viaceré zovšeobecnené poznatky. Opierajúc sa o túto skúsenosť, AK sa pokúsila opísať niekoľko problémov, ktoré sú viac menej príznačné pre súčasný stav slovenského vysokého školstva.

Podkritické zdroje, v prvom rade finančné, čo je sekundárne jednou z hlavných príčin podkritických ľudských zdrojov v mnohých odboroch, pričom najvypuklejšie sa to prejavuje v tých odboroch, v ktorých je možnosť výborne plateného uplatnenia sa v praxi (napr. finančníctvo, informatika, právo). Podkritické sú následne aj informačné zdroje (knižnice, dostupnosť internetu a na ňom prístupných databáz) a tiež materiálne zdroje, prístrojové a laboratórne vybavenie apod. Súčasne sa však paradoxne niekedy na jednej univerzite (resp. v jednom meste) rozvíja ten istý odbor na viacerých pracoviskách, čo má za následok rozptyl zdrojov a môže negatívne ovplyvniť kvalitu.

Nedostatočná otvorenosť slovenských vysokých škôl voči zahraničným študentom. Množstvo zahraničných študentov na univerzite, pochádzajúcich z rôznych krajín, je obohatením každej univerzity. Slovenskí študenti by tak priamo na domácej univerzite dostali príležitosť stretnúť sa s mladými ľuďmi z iných krajín a prostredníctvom nich spoznávať ich kultúru. Na Slovensku nemáme jediná univerzitu, na ktorej by študoval významný podiel (povedzme viac ako 10 percent) zahraničných študentov vo väčšine alebo aspoň vo viacerých študijných odboroch. Nedarí sa to ani vo vzťahu k českým študentom (ich podiel u nás je zanedbateľný oproti už dnes významnému podielu slovenských študentov v ČR), i keď u nich je najmenšia jazyková a kultúrna bariéra a podarilo sa aj zmluvne pripraviť pre nich dobré podmienky, prakticky zhodné s podmienkami domácich študentov. Treba zvážiť, či by sa SR nemala otvoriť aspoň uchádzačom z krajín (nie z Európskej únie) blízko na východ od nej a umožniť im študovať v SR za rovnakých podmienok, aké majú u nás slovenskí (a českí) študenti. Tak, ako dnes české vysoké školy profitujú z toho, že majú šikovných slovenských študentov, mohli by šikovní zahraniční študenti obohatiť slovenské vysoké školy a zvýšiť ich kvalitu.

Nedostatočná úroveň výskumu – tento problém i jeho dôležitosť sme spomenuli už vyššie.

Nedostatočné plnenie kritérií

Nie všetky vysoké školy si skutočne uvedomujú, že akreditácia navrhovaného študijného programu (či už I., II. alebo III. stupňa štúdia) vyžaduje splnenie 16 kritérií. Nedostatky sa prejavujú v technickom vybavení pracoviska, v nedostatočnej výskumnej a publikačnej činnosti a často aj v nedostatočnej kvalifikácii garanta pre daný študijný program. Snaha mať na vysokej škole čím viac akreditovaných študijných programov a tým si vytvoriť lepšie podmienky pre získanie finančných príspevkov v mnohých prípadoch nezodpovedá skutočným možnostiam vysokej školy a aj uplatneniu absolventov.

V žiadostiach komisia odhalila rad nedostatkov súvisiacich s garantmi študijných programov. Objavili sa viaceré prípady návrhov garantovania programov na rôznych vysokých školách, čo je v rozpore s kritériami a je dôvodom negatívneho posúdenia programu.

Vzniká rad nedorozumení s funkciou *mimoriadny profesor*, ktorá je vo výhradnej právomoci vysokých škôl resp. fakúlt. Požiadavky ministerstva síce hovoria o predpokladoch pre túto funkciu, ich dodržanie je zodpovednosťou vysokej školy a nepodlieha nijakému overovaniu. Tým sa stáva, že za garanta, ktorý má byť profesorom, sa navrhuje mimoriadny profesor, ktorý často nemá reálne predpoklady sa riadnym profesorom stať.

Viaceré problémy vznikajú s názvami študijných programov. Napriek tomu, že ZVŠ vyžaduje, aby názov študijného programu, ak nie je totožný s názvom študijného odboru, aspoň vychádzal z názvu študijného odboru, vyskytli sa viaceré prípady, keď vysoká škola preferovala „atraktívny“ názov študijného programu, ktorý však bol veľmi vzdialený odboru, ktorý sa má študovať. Boli dokonca aj pokusy nazvať študijný program podľa úplne iného študijného odboru. Možno povedať, že po opätovnom prerokovaní s príslušnou vysokou školou sa podarilo mnohé názvy študijných programov vyjasniť a zosúladiť s požiadavkami na plnenie kritérií.

1.8 Skúsenosti z posudzovania nevysokoškolských inštitúcií spolupodieľať sa na uskutočňovaní tretieho stupňa štúdia

Bezproblémové sú zatiaľ akreditácie študijných programov z nevysokoškolských inštitúcií (zatiaľ iba z ústavov SAV), predkladané v súlade s § 54 ods. 12 na základe zmluvy s príslušnou vysokou školou.

1.9 Obmedzenia v činnosti AK

AK sa zatiaľ nemohla venovať komplexnej akreditácii, hoci kritériá boli prerokované a predložené MŠ SR. Čiastočne to zapríčinila aj snaha vysokých škôl zabezpečiť si najskôr akreditáciu študijných programov a potom sa venovať komplexnej akreditácii.

2. Základné údaje o výške finančných prostriedkov použitých na činnosť AK za hodnotené obdobie

Prehľad čerpania finančných prostriedkov podľa ekonomickej klasifikácie za jednotlivé roky:

Položka	Čerpanie za obdobie (Sk)			
	2002	2003	2004	Súhrn
Cestovné výdavky (tuzemské, zahraničné)	11 400,00	147 723,40	212 279,06	371 402,46
Energia, voda a komunikácia	0	0	50,00	50,00
Materiál (reprezentačné)	0	0	56 399,00	56 399,00
Ostatné tovary a služby (školenia, odmeny)	33 760,70	1 125 461,20	5 766 773,10	6 925 995,00
Transfery do zahraničia	0	69 105,41	62 929,50	132 034,91
CELKOM	45 160,70	1 342 290,01	6 098 430,66	7 485 881,37

3. Odporúčania komisie na zvýšenie kvality vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl.

Odporúčania AK a ich možné riešenia

1. Súčasná slovenská legislatíva v oblasti vysokého školstva veľmi dobre a dôsledne implementovala hlavné odporúčania, vychádzajúce z bolonského procesu. Napriek tomu existujú pochopiteľne aj niektoré parciálne otázky, ktoré zostávajú nevyriešené. Medzi takými je napríklad aj **zjednodušenie a sprehl'adnenie systému titulov** (odporúčame zredukovať viacero úrovní doktorátov, odstrániť dvojkoľajnosť označenia druhého stupňa, atď.).
2. Ďalší okruh otázok je spojený s **úpravou cezhraničného, transnárodného a pod. poskytovania vysokoškolského vzdelávania**. Už dnes majú viaceré slovenské vysoké školy záujem poskytovať vysokoškolské vzdelávanie v zahraničí. Naopak sme svedkami snáh zahraničných vysokých škôl ponúkať vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku. Súčasná slovenská právna úprava je v porovnaní s niektorými

okolitými krajinami prísnejšia, najmä sú však problémy s jej vymáhaním. Je preto potrebné hľadať vyvážený prístup, ktorý Slovensko viac otvorí konkurencii pri posilnení mechanizmov, napomáhajúcich udržiavanie a zvyšovanie kvality.

3. Možnosť **spojených študijných programov, dvojitych diplomov** apod. Ide napríklad o spoločné univerzitné študijné programy, na ktorých participujú dve alebo viaceré fakulty rôznych vysokých škôl s cieľom zlepšenia ponuky vzdelávania študentom a prípadne aj zefektívnenia práce pedagógov. Akreditačná komisia sa zaoberala návrhom projektu študijného programu, vypracovaného dvoma slovenskými vysokými školami. Projekt je z hľadiska obsahu zaujímavý, avšak AK sa domnieva, že jeho realizácia je možná až po úprave legislatívy (v súčasnosti môže v zmysle ZVŠ návrh predložiť, študijný program uskutočňovať a diplom vydávať iba jedna vysoká škola). Vo všeobecnosti ide o snahu, o ktorej sa v Európe veľa diskutuje. Bude treba hľadať vyvážený prístup, ktorý v SR umožní aj niektoré novšie spôsoby a formy spolupráce pri uskutočňovaní vysokoškolského štúdia pri posilnení mechanizmov, napomáhajúcich udržiavať kvalitu.
4. Pokiaľ ide o **hodnotenie (evalváciu) vysokých škôl**, AK rokovala s predstaviteľmi Rady vysokých škôl a Slovenskej rektorskej konferencie a deklarovala, že je pripravená realizovať proces komplexnej akreditácie vysokých škôl podľa § 84 ZVŠ. Komplexnú akreditáciu pokladá komisia za dostačujúcu na to, aby sa objektívnym spôsobom mohli vyhodnotiť všetky aspekty činnosti vysokej školy, vrátane jej kvality.
5. Zahraničná spolupráca komisie sa realizuje najmä prostredníctvom Medzinárodnej siete agentúr zabezpečujúcich kvalitu vzdelávania na vysokých školách (INQAAHE), Európskej siete pre zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania (ENQA) a Stredo a východoeurópskej siete agentúr zabezpečujúcich kvalitu vzdelávania na vysokých školách (CEEN).
6. AK je podľa § 81 ods. 1 ZVŠ poradný orgán vlády. Toto postavenie môže byť za určitých okolností z hľadiska požadovanej nezávislosti citlivé. Okrem formálnej inštitucionálnej nezávislosti je otázkou aj faktické rozhodovanie vo veciach, ktoré AK posudzuje. Podľa ZVŠ totiž AK nerozhoduje, vypracúva vždy len odporúčania pre vládu, resp. ministra. Prirodzenejšie by bolo, ak by AK napr. o akreditáciách naozaj rozhodovala, pričom by sa prípadne posilnila možnosť odvolať sa proti jej rozhodnutiu.
7. Podľa § 89 ods. 2 a 4 ZVŠ vysoká škola dostáva dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov. ZVŠ ďalej hovorí, že pri určovaní dotácie je rozhodujúci počet študentov, počet absolventov, ekonomická náročnosť programov, **kvalita** a ďalšie hľadiská. Niektoré vysoké školy však ako keby sa domnievali, že primárnym je tu počet akreditovaných študijných programov, a navrhujú množstvo podobných študijných programov. Hoci tieto programy formálne spĺňajú všetkých 16 kritérií, sotva plnia spoločenskú objednávku. Vypuklejšie by sa tento problém mal prejaviť pri komplexných akreditáciách.
8. Je žiadúce prehodnotiť štatút mimoriadnych profesorov, ktorými sa stávajú na základe pracovnej zmluvy uzavretej s dekanmi v prípade delegovania právomocí a činností na fakultu. V snahe zabezpečiť garantovanie čím väčšieho počtu navrhovaných študijných programov sa do tejto funkcie dostávajú pedagógovia, ktorí zďaleka nespĺňajú kritériá na menovanie za riadneho profesora.

9. Za optimálny nemožno považovať doterajší priebeh pribúdania nových vysokých škôl. V absolútnej väčšine sa návrhy orientujú na niekoľko málo špeciálnych odborov ekonomického zamerania, takže vznikajúce vysoké školy zatiaľ neprispievajú k rozšíreniu ponuky vysokoškolského vzdelávania v celom jeho spektre, ani preňho nie sú významnou alternatívou. Viaceré návrhy majú problematickú kvalitu. Pokiaľ navrhované študijné programy nespĺňajú niektoré kritérium, komisia ich založenie neodporúča. Niektoré návrhy však splnili minimálne požiadavky kritérií, komisia ich preto odporúčala, aj keď zostali určité pochybnosti o účelnosti ich existencie. Je žiadúce do hodnotiacich kritérií zabudovať aj účelnosť či potrebu založenia novej vysokej školy.

11. Za niečo vyše dvojročné obdobie svojho pôsobenia AK prerokovala viac ako tri tisíc žiadostí a položiek z vysokých škôl a z nevysokoškolských inštitúcií. To si okrem intenzívnej práce jej členov a členov pracovných skupín vyžiadalo aj mimoriadne intenzívne administratívne spracovanie pracovníkmi sekretariátu. AK preto vyjadruje názor, že sekretariát je potrebné personálne posilňovať, pretože plánované komplexné akreditácie, pokračujúce akreditácie študijných programov a zvýšenie medzinárodných aktivít nie je možné naďalej zabezpečovať v doterajšom zložení. Sekretariát AK je samostatnou rozpočtovou jednotkou a musí v plnom rozsahu zabezpečovať otázky ekonomického charakteru v nadväznosti na štátnu pokladnicu. Štatút ukladá komisii poskytovať informácie verejnosti prostredníctvom internetu a aj komunikácia pri zabezpečovaní úloh prostredníctvom internetu je samozrejmosťou. AK potrebuje pre svoju činnosť dosť zložitý informačný systém.

AK bude pokračovať v činnosti v rozsahu, vymedzenom ZVŠ, aj v ďalšom období a dúfa, že zo svojej strany tak prispeje k zabezpečovaniu kvality slovenských vysokých škôl.